

Παρατηρητήριο Τρίτης
Ηλικίας Κύπρου

Έκθεση για την προστασία των ηλικιωμένων από την
κακοποίηση, παραμέληση, οικονομική εκμετάλλευση
και τον ηλικιακό ρατσισμό.

Δεκέμβριος 2023

Σημαντική σημείωση

«Όλες οι λεπτομέρειες που παρουσιάζονται στην έκθεσή μας, η οποία περιλαμβάνει την αναγνώριση της κακοποίησης, της παραμέλησης, της οικονομικής εκμετάλλευσης και του ηλικιακού ρατσισμού, καθώς και ενδεικτικά παραδείγματα των συνεπειών τους για τα ηλικιωμένα άτομα, προέρχονται από πραγματικά περιστατικά που περιήλθαν εις γνώση ή καταγγέλλθηκαν στον οργανισμό μας. Ενώ ορισμένες από αυτές τις περιπτώσεις έχουν κοινοποιηθεί στις αρμόδιες αρχές για ενδελεχή διερεύνηση, είναι αξιοσημείωτο ότι η πλειονότητα των θυμάτων και των οικογενειών τους επέλεξαν να μην τις καταγγείλουν επίσημα»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ; ΤΙ ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ;	3
Σωματική κακοποίηση	4
Συναισθηματική ή ψυχολογική κακοποίηση	4
Σεξουαλική κακοποίηση	4
Παραμέληση	5
Οικονομική εκμετάλλευση	5
Ιδρυματική κακοποίηση	5
Ηλικιακός ρατσισμός	5
ΕΠΙΠΟΛΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ ΑΤΟΜΩΝ	7
ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ	8
Σωματική κακοποίηση	9
Συναισθηματική κακοποίηση	10
Σεξουαλική κακοποίηση	10
Οικονομική εκμετάλλευση	11
Ιδρυματική κακοποίηση	12
Παραμέληση	12
Ηλικιακός ρατσισμός	13
ΠΟΙΟΣ ΔΙΑΠΡΑΤΤΕΙ ΤΗΝ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ; ΓΙΑΤΙ;	14
ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ	16
ΓΙΑΤΙ ΟΙ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΟΙ ΔΕΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΟΥΝ ΤΗΝ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ; ΠΟΙΟΙ ΟΙ ΛΟΓΟΙ;	16
ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ	18
Ενδυνάμωση ηλικιωμένων	18
Προστασία προσωπικών δεδομένων	19
Δικαίωμα στην αυτοσυνηγορία	19
Νομοθεσία και πολιτικές	20
Ομάδα για τη δικαιοσύνη των ηλικιωμένων	20
Ανακοινώσεις ποσών από οικονομική εκμετάλλευση ή κλοπή	20
Εκπαίδευση και κατάρτιση	20
Συστηματικός έλεγχος οίκων ευγηρίας και άλλων ιδρυμάτων	20
Εκστρατείες ευαισθητοποίησης του κοινού	21
Υπηρεσίες υποστήριξης	21
Προγράμματα οικονομικού αλφαριθμητισμού	21
Μέτρα οικονομικής προστασίας	21
Βελτίωση του ελέγχου και της αναφοράς	22
Κοινωνικές συνεργασίες	22
Υποστηρικτικά περιβάλλοντα και φιλικές ηλικιακά πόλεις	22
Έρευνα και συλλογή δεδομένων	22
Ασφαλής και προσιτή στέγαση	22
Τακτικός έλεγχος και επισκέψεις	23
Τεχνολογικές λύσεις	23
Διαγενεακά προγράμματα	23
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	23
ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΤΡΙΤΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ΚΥΠΡΟΥ	24

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η προστασία των ηλικιωμένων από την κακοποίηση, παραμέληση, οικονομική εκμετάλλευση και τον ηλικιακό ρατσισμό, δεν αποτελεί μόνο ηθική επιταγή αλλά και καθήκον που οφείλουμε στους ηλικιωμένους μας. Καθώς η κοινωνία συνεχίζει να εξελίσσεται και τα δημογραφικά στοιχεία μετατοπίζονται προς τη γήρανση του πληθυσμού, καθίσταται ζωτικής σημασίας η άμεση αντιμετώπιση του ανησυχητικού φαινομένου της κακοποίησης των ηλικιωμένων. Είτε πρόκειται για σωματική βλάβη, συναισθηματική καταπόνηση, παραμελητική συμπεριφορά ή ακόμη και χειραγώγηση των αποταμιεύσεων που έχουν κερδίσει με κόπο, κανένας ηλικιωμένος δεν θα πρέπει να υπόκειται σε τέτοια μεταχείριση.

Σε αυτή την έκθεση εξηγούμε τι σημαίνει κακοποίηση ηλικιωμένων, πως αναγνωρίζονται τα σημάδια της, ποιος μπορεί να είναι υπεύθυνος για τη διάπραξη αυτών των πράξεων και γιατί οι ηλικιωμένοι δεν την καταγγέλλουν. Επιπρόσθετα, εξηγούμε ποιες είναι οι συνέπειες της κακοποίησης και εμβαθύνουμε στα προληπτικά μέτρα που μπορούν να ληφθούν, ώστε οι ηλικιωμένοι να προστατεύονται από κακοποιητικές και απαξιωτικές συμπεριφορές οποιασδήποτε μορφής. Θεωρούμε ότι η συνεργασία και η συνένωση δυνάμεων μεταξύ των κοινωνικών φορέων και της πολιτείας, θα δημιουργήσουν τις βάσεις όπου ο σεβασμός και η ενσυναίσθηση θα καθορίζουν τη μεταχείριση των ηλικιωμένων ατόμων.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ; ΤΙ ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ;

Πρόκειται για ένα βαθύτατα ανησυχητικό ζήτημα που επηρεάζει τους ηλικιωμένους σε όλο τον κόσμο. Η κακοποίηση ηλικιωμένων αναφέρεται σε κάθε σκόπιμη ή αμελή πράξη που προκαλεί βλάβη ή δυσφορία σε ένα ηλικιωμένο άτομο. Η κακοποίηση ηλικιωμένων μπορεί να λάβει πολλές διαφορετικές μορφές, καθεμία από τις οποίες αφήνει μόνιμες επιπτώσεις στην ευημερία, στην υγεία και στην αξιοπρέπεια τους. Η κατανόηση των διαφόρων τύπων κακοποίησης είναι ζωτικής σημασίας για την αποτελεσματική αντιμετώπιση και πρόληψη αυτών των επιβλαβών ενεργειών.

Με την κατανόηση των διαφόρων τύπων κακοποίησης, μπορούμε να εργαστούμε προς την κατεύθυνση της ευαισθητοποίησης της κοινωνίας και της πολιτείας σχετικά με το ζήτημα αυτό και της εφαρμογής αποτελεσματικών στρατηγικών πρόληψης και αναχαίτισης. Οι ηλικιωμένοι άνθρωποι αξίζουν σεβασμό και προστασία από κάθε μορφή βλάβης από οποιονδήποτε και να προέρχεται.

Την τελευταία δεκαετία υπάρχει αύξηση στις περιπτώσεις κακοποίησης ηλικιωμένων στα σπίτια τους από οικιακές βοηθούς, στους οίκους ευγηρίας από φροντιστές, ακόμη και σε δημόσια και ιδιωτικά νοσηλευτήρια από μερίδα ιατρικού και παραϊατρικού προσωπικού, ενώ ο ηλικιακός ρατσισμός είναι εμφανής σε όλες τις μορφές και επίπεδα. Η Επίτροπος Διοικήσεως και Προστασίας των Ανθρωπίνων

Δικαιωμάτων σε έκθεση της το 2019¹, αναφέρεται σε δέκα ξεχωριστούς οίκους ευγηρίας που μετά από έλεγχο διαπιστώθηκαν τέτοιου είδους συμπεριφορές. Στην Κύπρο όμως δυστυχώς, δεν υπάρχουν επαρκή στοιχεία που να καταδεικνύουν το μέγεθος του προβλήματος της κακοποίησης και της παραμέλησης ηλικιωμένων, καθώς πρόκειται για εγκλήματα περιορισμένης θεατότητας. Η μη καταγραφή, αναφορά ή καταγγελία τέτοιων περιστατικών συντελεί στη μη πλήρη κατανόηση του μεγέθους του προβλήματος.

Σωματική κακοποίηση

Η σωματική κακοποίηση είναι ίσως η πιο ορατή μορφή κακοποίησης ηλικιωμένων, η οποία περιλαμβάνει την πρόκληση σωματικού πόνου ή τραυματισμού σε ένα ηλικιωμένο άτομο μέσω ενεργειών όπως το χτύπημα, το σπρώξιμο ή ο βίαιος περιορισμός του. Αυτό το είδος κακοποίησης συχνά αφήνει σωματικά σημάδια ή τραυματισμούς που είναι δύσκολο να αγνοηθούν.

Συναισθηματική ή ψυχολογική κακοποίηση

Η συναισθηματική ή ψυχολογική κακοποίηση μπορεί να είναι εξίσου επιζήμια, αν όχι περισσότερο και είναι ένα σοβαρό και πολύπλοκο ζήτημα. Η συναισθηματική κακοποίηση μπορεί να περιλαμβάνει λεκτική επίθεση, απαξιωτικές συμπεριφορές, ταπείνωση, εκφοβισμό, χειραγώγηση, απομόνωση του ατόμου από τα αγαπημένα του πρόσωπα ή οποιαδήποτε άλλη συμπεριφορά που μπορεί να μειώσει την αίσθηση της ταυτότητας, της αξιοπρέπειας και της αυτοεκτίμησης του. Αυτή η μορφή κακοποίησης επιτίθεται στην ψυχική και συναισθηματική ευημερία των ηλικιωμένων ατόμων και μπορεί να οδηγήσει σε σοβαρή ψυχολογική δυσφορία.

Σεξουαλική κακοποίηση

Η σεξουαλική κακοποίηση ηλικιωμένων είναι μια ιδιαίτερα απεχθής μορφή κακοποίησης και σοβαρή παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που έχει βαθιές ψυχολογικές, σωματικές και συναισθηματικές συνέπειες για τα θύματα. Είναι πράξεις σεξουαλικού χαρακτήρα που πραγματοποιούνται χωρίς τη συγκατάθεση του ηλικιωμένου ατόμου και μπορεί να περιλαμβάνει εξαναγκασμό σε σεξουαλικές πράξεις, σεξουαλική παρενόχληση, ανεπιθύμητα σεξουαλικά αγγίγματα ή άλλες μορφές σεξουαλικού καταναγκασμού. Τα ηλικιωμένα άτομα μπορεί να είναι ιδιαίτερα ευάλωτα σε τέτοιου είδους κακοποίηση λόγω φυσικών περιορισμών, εξαρτησιμότητας από τους άλλους για φροντίδα ή γνωστικών προβλημάτων που μπορεί να παρεμποδίζουν την ικανότητά τους να κατανοήσουν ή να εκφράσουν τη δυσαρέσκειά τους. Γι' αυτό η σεξουαλική κακοποίηση μπορεί να πραγματοποιηθεί από μέλη της οικογένειας του θύματος, φίλους, ή προσωπικό φροντίδας, αλλά, μερικές φορές, και από άγνωστα άτομα.

¹ Έκθεση αναφορικά με επισκέψεις σε στέγες ηλικιωμένων που διενεργήθηκαν κατά την περίοδο Μαΐου-Σεπτεμβρίου 2018, στο πλαίσιο του Εθνικού Μηχανισμού Πρόληψης (των Βασανιστηρίων και άλλων μορφών Σκληρής, Απάνθρωπης ή Εξευτελιστικής Μεταχείρισης)

Παραμέληση

Η παραμέληση αποτελεί μια αθέατη και μη εύκολα ανιχνεύσιμη πλευρά της κακοποίησης. Η παραμέληση συμβαίνει όταν οι φροντιστές, οικιακές βοηθοί ή το στενό οικογενειακό περιβάλλον του ηλικιωμένου ατόμου, αποτυγχάνουν να του παρέχουν βασικές ανάγκες, όπως τροφή και νερό, διαχείριση της φαρμακευτικής αγωγής και φροντίδα προσωπικής υγιεινής, σε περιπτώσεις που το ηλικιωμένο άτομο δεν είναι σε θέση να αυτοεξυπηρετηθεί. Υπάρχουν περιστατικά κακής διαχείρισης της φαρμακευτικής αγωγής που έχουν επιφέρει σημαντική επιδείνωση της υγείας τους με αποτέλεσμα τον θάνατο, χωρίς να είναι σε θέση οι ιατροί να γνωρίζουν ότι το ηλικιωμένο άτομο δεν λάμβανε τα ενδεικνυόμενα φάρμακα ή τα λάμβανε με λανθασμένο τρόπο.

Οικονομική εκμετάλλευση

Η οικονομική εκμετάλλευση είναι μια άλλη μορφή κακοποίησης ηλικιωμένων, όπου τα άτομα εκμεταλλεύονται τους οικονομικούς πόρους του ηλικιωμένου για προσωπικό όφελος. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει την κλοπή χρημάτων ή περιουσιακών στοιχείων, την πλαστογράφηση υπογραφών σε έγγραφα, τον εξαναγκασμό του θύματος να μεταβιβάσει περιουσιακά στοιχεία, την εξαπάτησή του ώστε να υπογράψει συμβόλαια που δεν κατανοεί ή πρόσβαση στους τραπεζικούς του λογαριασμούς. Τα τελευταία χρόνια έχει παρατηρηθεί αύξηση στην οικονομική εκμετάλλευση ηλικιωμένων, είτε αυτή πρόκειται περί ηλεκτρονικής απάτης είτε απόσπασης χρημάτων με ψευδείς προφάσεις ή και κλοπές. Ιδιαίτερα οι περιπτώσεις των κλοπών, έχουν επιφέρει σοβαρούς τραυματισμούς ακόμη και τον θάνατο. Επίσης, υπάρχουν αρκετά περιστατικά όπου οι ηλικιωμένοι μεταβιβάζουν, μετά από εξαναγκασμό ή πιέσεις, την κινητή ή/και ακίνητη τους περιουσία σε συγγενικά ή φιλικά τους πρόσωπα, με αποτέλεσμα είτε να εκδιώκονται από τις οικίες τους είτε να ιδρύματοποιούνται σε οίκους ευγηρίας.

Ιδρυματική κακοποίηση

Η ιδρυματική κακοποίηση είναι επαναλαμβανόμενη ή μόνιμη κακοποίηση που διενεργείται από οποιοδήποτε ιδρυματικό περιβάλλον όπου οι λήπτες των υπηρεσιών εμπλέκονται με επαγγελματίες (εκτός του σπιτιού τους). Η κακοποίηση των ηλικιωμένων σε ιδρύματα/οίκους ευγηρίας αποτελεί μια σοβαρή ανησυχία που παραμένει κρυμμένη πίσω από κλειστές πόρτες, επηρεάζοντας πολλούς ηλικιωμένους που θα έπρεπε να απολαμβάνουν τα χρυσά τους χρόνια με ασφάλεια και άνεση. Η κατανόηση και η αναγνώριση αυτού του ζητήματος είναι ζωτικής σημασίας, ιδιαίτερα όταν ο πληθυσμός μας γερνάει και όλο και περισσότεροι άνθρωποι βρίσκονται υπό ιδρυματική φροντίδα.

Ηλικιακός ρατσισμός

Ο ηλικιακός ρατσισμός ή ηλικιωτισμός αναφέρεται στα στερεότυπα, τις προκαταλήψεις και τις διακρίσεις σε βάρος των ανθρώπων με βάση την ηλικία τους. Πρόκειται για μια ευρέως διαδεδομένη πρακτική που μπορεί να λάβει πολλές μορφές, όπως για παράδειγμα ο θεσμικός και ο διαπροσωπικός

ηλικιακός ρατσισμός. Τέτοιου είδους συμπεριφορές δύναται να φέρουν τους ηλικιωμένους στα όρια της σωματικής και ψυχολογικής κατάρρευσης.

Ο θεσμικός ηλικιακός ρατσισμός αναφέρεται στους τρόπους με τους οποίους οι οργανισμοί, οι νόμοι και οι κοινωνικές δομές κάνουν διακρίσεις εις βάρος των ανθρώπων λόγω της ηλικίας τους. Μπορεί να είναι σκόπιμος ή ακούσιος και τείνει να εκδηλώνεται σε πρακτικές, πολιτικές και νόμους που έχουν δυσανάλογα αρνητικό αντίκτυπο σε ορισμένες ηλικιακές ομάδες, συχνά στους ηλικιωμένους. Ο διαπροσωπικός ηλικιακός ρατσισμός αναφέρεται σε αρνητικές ηλικιακές στάσεις, διακρίσεις και στερεότυπα ή αποκλεισμός ατόμων με βάση την ηλικία τους κατά τη διάρκεια προσωπικών αλληλεπιδράσεων. Οι ηλικιωμένοι αντιμετωπίζουν συχνά τον διαπροσωπικό ηλικιακό ρατσισμό, αλλά μπορεί να επηρεάσει άτομα οποιασδήποτε ηλικίας.

Στη χώρα μας δυστυχώς ο ηλικιακός ρατσισμός είναι εμφανής σε όλα τα επίπεδα και δεν αποδίδεται η απαιτούμενη προσοχή ώστε να καταπολεμηθεί, έστω και αν αυτό έχει σημαντικές επιπτώσεις στην υγεία και την ευημερία των ηλικιωμένων. Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο, παραθέτουμε πιο κάτω περιληπτικά πως τους επηρεάζει:

1. Σωματική υγεία

Οι ηλικιωμένοι που υπόκεινται σε ηλικιακά στερεότυπα (π.χ. ότι είναι "αδύναμοι" ή "ανίκανοι") μπορεί να εσωτερικεύσουν αυτά τα μηνύματα, οδηγώντας σε μειωμένη σωματική λειτουργικότητα με αρνητικές επιπτώσεις στην υγεία τους. Ο ηλικιακός ρατσισμός έχει συσχετιστεί με αυξημένο κίνδυνο σωματικών ασθενειών, συμπεριλαμβανομένων καρδιαγγειακών προβλημάτων. Μπορεί επίσης να επηρεάσει αρνητικά το επίπεδο φροντίδας που λαμβάνουν καθώς οι πάροχοι υγειονομικής περίθαλψης μπορεί επίσης να έχουν προκαταλήψεις και να αποδίδουν ορισμένα συμπτώματα στο ότι "απλώς γερνούν" αντί να διερευνούν πιθανά θεραπεύσιμα ζητήματα υγείας. Υπάρχουν επίσης αναφορές ότι δεν τους προσφέρεται ικανοποιητική ιατρική και νοσηλευτική φροντίδα διότι έφτασαν σχεδόν στο τέλος της ζωής τους.

2. Ψυχική υγεία

Οι ηλικιωμένοι που βιώνουν τον ηλικιακό ρατσισμό διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο εμφάνισης προβλημάτων ψυχικής υγείας, όπως η κατάθλιψη και το άγχος. Το άγχος που προκύπτει από τις διακρίσεις και τον στιγματισμό μπορεί να συμβάλει σημαντικά σε αυτές τις καταστάσεις. Επίσης, εάν οι ηλικιωμένοι πιστεύουν ή πεισθούν ότι η γνωστική παρακμή είναι αναπόφευκτη, μπορεί να είναι λιγότερο πιθανό να συμμετάσχουν σε δραστηριότητες που διατηρούν τη γνωστική τους ικανότητα.

3. Κοινωνική απομόνωση

Ο ηλικιακός ρατσισμός μπορεί να οδηγήσει σε κοινωνική απομόνωση και μοναξιά, καθώς οι ηλικιωμένοι μπορεί να αποκλείονται από κοινωνικές δραστηριότητες και ενεργή συμμετοχή

τους στην κοινότητα. Αυτή η απομόνωση μπορεί να οδηγήσει σε χαμηλότερη ποιότητα ζωής που συνδέεται άμεσα με αρνητικές επιπτώσεις στη σωματική και ψυχική τους υγεία. Βρετανική επιστημονική έρευνα² αναφέρει ότι οι πιο απομονωμένοι κοινωνικά έχουν κατά 26% αυξημένο κίνδυνο πρόωρου θανάτου σε σχέση με τους κοινωνικά δικτυωμένους.

4. Οικονομικός αντίκτυπος

Ο ηλικιακός ρατσισμός μπορεί επίσης να επηρεάσει την οικονομική σταθερότητα των ηλικιωμένων. Οι διακρίσεις στην απασχόληση, συμπεριλαμβανομένων των προσλήψεων, των προαγωγών και των πρακτικών στον χώρο εργασίας, μπορούν να περιορίσουν το εισόδημα και την οικονομική ασφάλεια των ηλικιωμένων. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε οικονομικό άγχος και να περιορίσει την πρόσβαση σε αναγκαίους πόρους, συμπεριλαμβανομένης της ποιοτικής/εξατομικευμένης υγειονομικής περίθαλψης και της στέγασης.

5. Αυτοεκτίμηση και ταυτότητα

Ο ηλικιακός ρατσισμός μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην αυτοεκτίμηση και την αίσθηση της ταυτότητας των ηλικιωμένων. Τα αρνητικά στερεότυπα για τη γήρανση μπορεί να οδηγήσουν σε αισθήματα αναξιοσύνης και απώλειας αξιοπρέπειας, ενώ παράλληλα μπορεί να τα οδηγήσουν στη μη διεκδίκηση του δικαιώματος στους στην **ΕΝΕΡΓΟ, ΥΓΙΗ και ΑΞΙΟΠΡΕΠΗ ΓΗΡΑΝΣΗ**.

ΕΠΙΠΟΛΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ ΑΤΟΜΩΝ

Είναι δύσκολο να υπολογιστεί ο επιπολασμός³ της κακοποίησης ηλικιωμένων επειδή συχνά είναι υποκαταγραφόμενος. Επιπλέον, τα αποτελέσματα των μελετών επιπολασμού εξαρτώνται από τους ορισμούς, τις έρευνες και τις μεθόδους δειγματοληψίας. Οι υπάρχουσες μελέτες για τη βία κατά ηλικιωμένων ατόμων εκτιμούν ότι ο επιπολασμός κυμαίνεται σε παγκόσμιο επίπεδο μεταξύ του 1% και 35%. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (ΠΟΥ) το 2022, περίπου 1 στα 6 άτομα ηλικίας 60 ετών και άνω (γύρω στα 141 εκατομμύρια) έχουν βιώσει κάποια μορφή κακοποίησης σε κοινοτικές δομές τον τελευταίο χρόνο. Αναμένεται δε αύξηση στην κακοποίηση ηλικιωμένων καθώς πολλές χώρες παρουσιάζουν ραγδαία γήρανση του πληθυσμού.

Παράλληλα, ο ΠΟΥ θεωρεί ότι οι αριθμοί αυτοί ίσως αντανακλούν μόνο ένα πραγματικό μέρος των περιπτώσεων, διότι τις περισσότερες φορές αυτά τα σιωπηλά εγκλήματα συμβαίνουν πίσω από κλειστές πόρτες και δεν καταγγέλλονται, ενώ ειδικοί πιστεύουν ότι η κακοποίηση ηλικιωμένων είναι υποκαταγραφόμενη σε ποσοστό 80%, όταν στην εξίσωση μπαίνει και η κακοποίηση στο οικείο περιβάλλον των ηλικιωμένων. **Θεωρούμε ότι αυτοί οι αριθμοί δεν διαφέρουν στη χώρα μας. Αντίθετα, πιστεύουμε ότι αυτά τα περιστατικά είναι αυξημένα.**

² Έρευνα του Τμήματος Επιδημιολογίας και Δημόσιας Υγείας του University College του Λονδίνου (σχετική δημοσίευση στο περιοδικό της Εθνικής Ακαδημίας Επιστημών των ΗΠΑ PNAS)

³ Ο επιπολασμός είναι το ποσοστό του πληθυσμού που διαπιστώνεται ότι πάσχει από κάποια νόσο ή κατάσταση.

Τα στοιχεία σχετικά με την έκταση του προβλήματος σε ιδρύματα όπως νοσοκομεία, οίκους ευγηρίας και άλλες εγκαταστάσεις μακροχρόνιας φροντίδας είναι ελάχιστα. Ωστόσο, μια ανασκόπηση πρόσφατων μελετών⁴ από τον ΠΟΥ σχετικά με την κακοποίηση ηλικιωμένων σε αυτού του είδους τα ιδρύματα, δείχνει ότι το **64,2% του προσωπικού** ανέφερε ότι διέπραξε κάποια μορφή κακοποίησης κατά το τελευταίο έτος, ενώ ένα ποσοστό 15,7% καταγγέλθηκε από ίδια τα θύματα ότι έχουν υποστεί κακοποίηση στο περιβάλλον της κοινότητας, όπως φαίνεται στον πιο κάτω πίνακα.

ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ		ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ ΣΕ ΙΔΡΥΜΑΤΑ, ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΔΟΜΕΣ	
Τύπος κακοποίησης	Καταγγελία από τα θύματα	Καταγγελία από θύματα και οικείους	Αναφορές από προσωπικό
Συνολικός επιπολασμός	15,7%	δεν υπάρχουν επαρκή στοιχεία	64,2%
Ψυχολογική / Συναισθηματική	11,6%	33,4%	32,5%
Σωματική	2,6%	14,1%	9,3%
Οικονομική εκμετάλλευση	6,8%	13,8%	δεν υπάρχουν επαρκή στοιχεία
Παραμέληση	4,2%	11,6%	12,0%
Σεξουαλική	0,9%	1,9%	0,7%

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

Είναι λυπηρό το γεγονός ότι η κακοποίηση ηλικιωμένων, στις διάφορες μορφές της, εξακολουθεί να είναι ένα διαδεδομένο ζήτημα που πλήττει τους ηλικιωμένους. Η αναγνώριση της κακοποίησης ηλικιωμένων είναι ζωτικής σημασίας για την προστασία των ευάλωτων ατόμων και τη διατήρηση της ασφάλειάς τους. Είναι εξίσου σημαντικό να μπορούμε να την αναγνωρίζουμε ώστε να λαμβάνουμε αμέσως τα κατάλληλα μέτρα. Είναι δε εξίσου σημαντικό να γνωρίζουμε ότι αυτοί οι διάφοροι τύποι κακοποίησης συχνά συνυπάρχουν και επικαλύπτονται μεταξύ τους, όπως αναφέρουμε πιο κάτω.

Μια κακοποιητική κατάσταση μπορεί να περιλαμβάνει πολλαπλές μορφές ταυτόχρονα - σωματική βία σε συνδυασμό με συναισθηματική χειραγώγηση ή οικονομική εκμετάλλευση σε συνδυασμό με παραμελητική συμπεριφορά. Ορισμένα κοινά σημάδια μπορεί να περιλαμβάνουν ανεξήγητους

⁴ <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/abuse-of-older-people>

τραυματισμούς όπως μώλωπες, κατάγματα ή εγκαύματα, ενώ η παρουσία πληγών κατάκλισης ή ιατρικών παθήσεων που δεν έχουν αντιμετωπιστεί, μπορεί επίσης να υποδηλώνει αμελή συμπεριφορά απέναντι στις ανάγκες υγείας ενός ηλικιωμένου ατόμου.

Σωματική κακοποίηση

Η σωματική κακοποίηση μπορεί να έχει σοβαρές, μακροχρόνιες επιπτώσεις στην ευημερία των ηλικιωμένων, γι' αυτό είναι σημαντικό να εντοπιστεί και να αντιμετωπιστεί όσο το δυνατόν νωρίτερα. Παραθέτουμε πιο κάτω παραδείγματα από συνήθη σημάδια σωματικής κακοποίησης:

- Μώλωπες, σημάδια ή ουλές, ειδικά αν εμφανίζονται συμμετρικά ή και στις δύο πλευρές του σώματος.
- Μώλωπες ή σημάδια στους καρπούς ή στους αστραγάλους.
- Σχοινιά ή άλλες συσκευές περιορισμού στο δωμάτιο του ηλικιωμένου.
- Σπασμένα οστά, διαστρέμματα ή εξάρθρωσεις.
- Σημάδια εγκαυμάτων, πιθανώς από τσιγάρα, συσκευές ή ζεστό νερό.
- Ιστορίες για το πως συνέβησαν οι τραυματισμοί που αλλάζουν με την πάροδο του χρόνου ή δεν βγάζουν νόημα.
- Απροθυμία του ηλικιωμένου ή του φροντιστή να εξηγήσει έναν τραυματισμό ή να αναζητήσει την κατάλληλη ιατρική περίθαλψη.
- Συχνές αλλαγές παρόχων υγειονομικής περίθαλψης ή αδυναμία τήρησης ιατρικών ραντεβού.
- Φόβος ή τρεμούλιασμα όταν κάποιος αγγίζει το ηλικιωμένο άτομο.
- Σημάδια φόβου ή άγχους γύρω από ένα συγκεκριμένο μέλος της οικογένειας ή φροντιστή.
- Απόσυρση από την οικογένεια ή τους φίλους ή αλλαγές στη συμπεριφορά ή την προσωπικότητα.
- Άρνηση από τον φροντιστή να επισκέπτονται το ηλικιωμένο άτομο οικεία του πρόσωπα.
- Επιθετική συμπεριφορά από τον φροντιστή.
- Έλλειψη συμπόνιας ή αδιαφορία από τον φροντιστή.
- Κακή υγιεινή, συμπεριλαμβανομένων, βρώμικων ρούχων ή αφρόντιστων πληγών.
- Έλλειψη απαραίτητων ιατρικών και άλλων βοηθημάτων, όπως γυαλιά, ακουστικά βαρηκοΐας, φάρμακα κ.λ.π.

Επιπρόσθετα, μια μη ασφαλής κατάσταση διαβίωσης, όπως έλλειψη θέρμανσης, ελαττωματική ηλεκτρική καλωδίωση ή άλλοι κίνδυνοι, μπορεί να υποδηλώνει παραμέληση ή πιθανή κακοποίηση. Τα πιο πάνω είναι γενικά σημάδια και η σωματική κακοποίηση μπορεί να μην είναι πάντα εμφανής μόνο μέσω αυτών. Ο καλύτερος τρόπος δράσης εξαρτάται από τη συγκεκριμένη κατάσταση και συνιστάται η συμβουλή επαγγελματιών που είναι εκπαιδευμένοι στη φροντίδα ηλικιωμένων ή στην κακοποίηση.

Συναισθηματική κακοποίηση

Η συναισθηματική κακοποίηση δύσκολα αναγνωρίζεται και τα συνήθη σημάδια μπορεί να περιλαμβάνουν τα εξής:

- Ξαφνική απόσυρση από τις κοινωνικές δραστηριότητες.
- Εμφάνιση φοβισμένης, αγχωμένης ή καταθλιπτικής συμπεριφοράς.
- Ξαφνική έκπτωση της σωματικής υγείας.
- Σημαντική απώλεια βάρους χωρίς γνωστή ιατρική πάθηση.
- Αισθητή μείωση του ενθουσιασμού ή της ενέργειας.
- Ένας φροντιστής ή ένα μέλος της οικογένειας υποτιμά, ελέγχει ή φωνάζει συστηματικά στο ηλικιωμένο άτομο.
- Δηλώσεις του ηλικιωμένου που δείχνουν ότι φοβάται ή ότι αισθάνεται ανίκανος.
- Ένταση ή διαφωνίες μεταξύ του ηλικιωμένου και του φροντιστή του ή άλλων μελών της οικογένειας.
- Το ηλικιωμένο άτομο μπορεί να προσφέρει αντιφατικές εξηγήσεις για τη συναισθηματική του κατάσταση ή για τη συμπεριφορά των γύρω του.
- Υπερβολικός έλεγχος από τον φροντιστή ή μέλος της οικογένειας, όπως το να μην επιτρέπει στο ηλικιωμένο άτομο να μιλά σε άλλους χωρίς την παρουσία του ή να παίρνει αποφάσεις.
- Ένα ηλικιωμένο άτομο μπορεί να είναι απρόθυμο να συζητήσει τα συναισθήματα του ή τη συμπεριφορά των γύρω του λόγω φόβου, ντροπής ή σύγχυσης.

Σεξουαλική κακοποίηση

Ο εντοπισμός της σεξουαλικής κακοποίησης των ηλικιωμένων μπορεί να αποτελέσει πρόκληση, καθώς μπορεί να αντιμετωπίζουν διάφορα σωματικά, συναισθηματικά και γνωστικά προβλήματα που να δυσχεραίνουν την επικοινωνία ή την αναφορά της. Ωστόσο, υπάρχουν διάφορα σημάδια και ενδείξεις που μπορούν να βοηθήσουν στην αναγνώριση πιθανής σεξουαλικής κακοποίησης ηλικιωμένων και τα οποία αναφέρονται ως παραδείγματα πιο κάτω:

- Ξαφνικές και ανεξήγητες αλλαγές στη συμπεριφορά, τη διάθεση ή τη συναισθηματική ευεξία του ηλικιωμένου ατόμου. Μπορεί να αποτραβηχτεί, να γίνει ανήσυχος ή να πέσει σε κατάθλιψη.
- Ανεξήγητοι μώλωπες, τραυματισμοί ή άλλα σημάδια τραυματισμού στην περιοχή των γεννητικών οργάνων.
- Ανεξήγητες σεξουαλικά μεταδιδόμενες λοιμώξεις (ΣΜΝ) μπορεί επίσης να αποτελούν ένδειξη.
- Αλλαγές στις σχέσεις του ηλικιωμένου με τους φροντιστές, τα μέλη της οικογένειας ή τους φίλους. Οι σεξουαλικοί θήτες μπορεί να προσπαθούν να απομονώσουν το θύμα από τους άλλους ή να ασκούν υπερβολικό έλεγχο στη ζωή του.
- Το ηλικιωμένο άτομο επιδεικνύει φόβο ή αποφυγή συγκεκριμένων ατόμων ή χώρων.

- Σημάδια ελεγκτικής συμπεριφοράς, επιθετικότητας ή ακατάλληλων σχολίων από φροντιστές ή ατόμων εμπιστοσύνης.

Οικονομική εκμετάλλευση

Η οικονομική εκμετάλλευση μπορεί να εντοπιστεί εύκολα και οι συνήθεις περιπτώσεις περιλαμβάνονται στα πιο κάτω:

- Μεγάλες ή συχνές αναλήψεις από τραπεζικούς λογαριασμούς.
- Ανεξήγητη εξαφάνιση χρημάτων.
- Ύποπτες αλλαγές σε διαθήκες, πληρεξούσια, τίτλους ιδιοκτησίας, πράξεις, ασφαλιστήρια συμβόλαια ή άλλα έγγραφα.
- Προσθήκη ονομάτων ή δικαιώμα υπογραφής στους τραπεζικούς λογαριασμούς που δίνουν τον οικονομικό έλεγχο σε ένα νέο άτομο ενώ τα μέλη της οικογένειας δεν γνωρίζουν ή δεν ερωτώνται για τις νομικές αλλαγές.
- Λογαριασμοί, τέλη ή φόροι που παραμένουν απλήρωτοι παρά τα διαθέσιμα κεφάλαια.
- Έλλειψη ανέσεων που ο ηλικιωμένος μπορεί να αντέξει οικονομικά.
- Επένδυση σε προϊόντα ή υπηρεσίες που δεν είναι κατάλληλα για την κατάσταση του ηλικιωμένου.
- Μετεγκατάσταση σε χαμηλότερης ποιότητας στέγαση ή σε οίκο ευγηρίας παρά τα επαρκή κεφάλαια και χωρίς να συντρέχουν λόγοι φροντίδας.
- Νέοι "φίλοι" που δείχνουν ξαφνικό ενδιαφέρον για τα οικονομικά του ηλικιωμένου.
- Φροντιστής ή μέλος της οικογένειας ενδιαφέρεται υπερβολικά για τα οικονομικά του ηλικιωμένου.
- Φόβος ή άγχος κατά τη συζήτηση οικονομικών θεμάτων, ιδιαίτερα όταν βρίσκονται κοντά σε συγκεκριμένα άτομα.
- Σημάδια απομόνωσης από την οικογένεια ή τους φίλους, συνοδευόμενα από ένα νέο άτομο που επιμένει να είναι παρόν κατά τη διάρκεια των οικονομικών συζητήσεων.
- Γρήγορες αλλαγές στις νομικές ρυθμίσεις.
- Αδικαιολόγητη καταβολή πληρωμών ή δώρων, ειδικά αν η γνωστική λειτουργία του ηλικιωμένου είναι μειωμένη.
- Παραλαβή αγαθών ή υπηρεσιών που δεν παρήγγειλε το ηλικιωμένο άτομο.
- Εξαφάνιση προσωπικών και άλλων πολύτιμων αντικειμένων.

Ιδρυματική κακοποίηση

Η ιδρυματική κακοποίηση σε κάποιες περιπτώσεις είναι αθέατη αλλά στις περισσότερες είναι κάτι περισσότερο από εμφανής, ιδιαίτερα από τους οικείους των ενοίκων και από κρατικούς λειτουργούς. Η αναγνώριση αυτού του είδους της κακοποίησης είναι πολύ σημαντική και αποτελεί το πρώτο βήμα για την αντιμετώπιση της. Παραδείγματα ιδρυματικής κακοποίησης αναφέρονται πιο κάτω:

- Ανεξήγητοι τραυματισμοί όπως μώλωπες, σημάδια ή ουλές.
- Σπασμένα οστά, διαστρέμματα ή εξάρθρωσεις.
- Συμπτώματα παραμέλησης, όπως πληγές, κακή υγιεινή, αφυδάτωση, απώλεια τριχωτού της κεφαλής και ταχεία απώλεια βάρους.
- Ασυνήθιστες οικονομικές συναλλαγές ή απουσία προσωπικών αντικειμένων.
- Αναφορά υπερβολικής δόσης φαρμάκων, ηρεμιστικών ή προφανής αδυναμία τακτικής λήψης φαρμάκων.
- Αποχή από το φαγητό.
- Σημάδια περιορισμού, όπως σημάδια από σχοινί στους καρπούς.
- Φόβος ή ένταση γύρω από ορισμένα μέλη του προσωπικού ή τους ενοίκους.
- Συναισθηματικές αλλαγές όπως ξαφνική κατάθλιψη, απόσυρση ή άγχος.
- Αποφυγή οπτικής επαφής.
- Ανεξήγητη κολπική ή πρωκτική αιμορραγία.
- Σκισμένα, λερωμένα ή ματωμένα ρούχα.
- Ύποπτες αλλαγές σε διαθήκες, πληρεξούσια, τίτλους ιδιοκτησίας, ασφαλιστήρια συμβόλαια ή άλλα έγγραφα.
- Οικονομική δραστηριότητα που το ηλικιωμένο άτομο δεν θα μπορούσε να κάνει, όπως π.χ. ανάληψη χρημάτων από ΑΤΜ όταν ο κάτοχος του λογαριασμού βρίσκεται στον οίκο ευγηρίας ή είναι κλινήρης.
- Προβλήματα στον οίκο ευγηρίας όπως π.χ. ανεπαρκώς εκπαιδευμένο και κακώς αμειβόμενο προσωπικό, έλλειψη προσωπικού, συνωστισμός ηλικιωμένων, ανεπαρκείς απαντήσεις σε ερωτήσεις σχετικά με τη φροντίδα κ.α.

Παραμέληση

Η αναγνώριση της παραμέλησης των ηλικιωμένων είναι ζωτικής σημασίας για την ασφάλεια και την ευημερία τους. Η παραμέληση μπορεί να εκδηλωθεί με διάφορους τρόπους, συμπεριλαμβανομένης της σωματικής, συναισθηματικής, κοινωνικής και οικονομικής παραμέλησης. Ακολουθούν ορισμένα σημάδια και ενδείξεις που μπορεί να υποδηλώνουν παραμέληση ηλικιωμένων:

- Ανεπαρκής πρόσβαση σε τρόφιμα ή ανθυγιεινή διατροφή.
- Αφυδάτωση.
- Ανεξήγητη απώλεια βάρους και σημάδια υποσιτισμού ή σημάδια ανεπάρκειας θρεπτικών συστατικών

- Κακή προσωπική υγιεινή.
- Μη επιτηρούμενα προβλήματα υγείας, πληγές ή τραυματισμοί ή έλλειψη απαραίτητων ιατρικών βοηθημάτων.
- Απόσυρση από κοινωνικές αλληλεπιδράσεις και δραστηριότητες.
- Ανεξήγητες ή ξαφνικές αλλαγές στη συμπεριφορά ή τη διάθεση.
- Σημάδια κατάθλιψης, άγχους ή φοβικότητας.
- Έκφραση συναισθημάτων μοναξιάς ή απομόνωσης.
- Μη ασφαλές ή ανθυγιεινό περιβάλλον διαβίωσης.
- Ανεπαρκής θέρμανση ή ψύξη σε ακραίες καιρικές συνθήκες.
- Συσσώρευση ή υπερβολική ακαταστασία που αποτελεί κίνδυνο για την υγεία και την ασφάλεια του.
- Ανεπαρκής βοήθεια σε καθημερινές δραστηριότητες, όπως το φαγητό, το μπάνιο ή τη λήψη φαρμάκων.

Ηλικιακός ρατσισμός

Ο ηλικιακός ρατσισμός, μια μορφή διάκρισης με βάση την ηλικία, μπορεί να εκδηλωθεί με διάφορους ανεπαίσθητους και φανερούς τρόπους. Η αναγνώριση των σημείων μπορεί να οδηγήσει σε πιο περιεκτικές και με σεβασμό αλληλεπιδράσεις με άτομα όλων των ηλικιών. Αναφέρουμε πιο κάτω ενδεικτικά σημάδια που φανερώνουν τον ηλικιακό ρατσισμό:

- Γενικεύοντας ότι τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας είναι λιγότερο ικανά, ανθεκτικά στην αλλαγή ή ανίκανα να μάθουν νέες τεχνολογίες.
- Χρήση όρων όπως "γέρος" ή λέγοντας πράγματα όπως «είσαι πολύ μεγάλος γι' αυτό», «δεν καταλαβαίνεις γιατί γέρασες», «βρίσκεσαι προς το τέλος και τι σε νοιάζει» και πλήθος άλλων.
- Μη εξέταση των ηλικιωμένων για προαγωγές σε θέσεις εργασίας, εκπαιδεύσεις ή κοινωνικές δραστηριότητες λόγω της ηλικίας τους ή η απόλυση ή πρόσληψη λόγω ηλικίας.
- Μιλώντας αργά ή δυνατά στα ηλικιωμένα άτομα ως να μην μπορούν να καταλάβουν ή αντιμετωπίζοντάς τα σαν παιδιά ή συγκαταβατικά.
- Μη λήψη μέτρων για τους πιθανούς φυσικούς περιορισμούς των ηλικιωμένων, όπως η έλλειψη ραμπών, κιγκλιδωμάτων, σαφούς σήμανσης, ανεπαρκείς στάσεις λεωφορείων κλπ.
- Στη διαφήμιση, τα μέσα ενημέρωσης ή τις οργανωτικές κουλτούρες που εκτιμούν μόνο τις συνεισφορές και τις προοπτικές των νεότερων γενεών.
- Αγνοώντας ή ευτελίζοντας τις απόψεις, τις εμπειρίες και τις προτάσεις των ηλικιωμένων ατόμων.

Η αναγνώριση αυτών των ενδείξεων εφοδιάζει με γνώσεις και δίνει τη δυνατότητα να αναληφθούν οι απαιτούμενες δράσεις, όταν υπάρχει η υποψία ότι ένα ηλικιωμένο άτομο είναι θύμα κακοποιητικής συμπεριφοράς ή ηλικιακού ρατσισμού. Η γνώση ότι ένα άτομο κακοποιείται και η κακοποίηση του δεν καταγγέλλεται στις αρμόδιες αρχές αποτελεί αδίκημα και τιμωρείται από τον νόμο.

ΠΟΙΟΣ ΔΙΑΠΡΑΤΤΕΙ ΤΗΝ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ; ΓΙΑΤΙ;

Η κακοποίηση των ηλικιωμένων είναι ένα πολύπλευρο πρόβλημα χωρίς ενιαία αιτία ή δράστη. Συχνά συμβαίνει σε σχέσεις όπου υπάρχει προσδοκία εμπιστοσύνης, γεγονός που την καθιστά ιδιαίτερα καταστροφική και μπορεί να διαπραχθεί από οποιονδήποτε, ανεξάρτητα από τη σχέση του με τον ηλικιωμένο. Πιο κάτω καταγράφουμε ποιοι διαπράττουν την κακοποίηση μέσα από την καθημερινή μας τριβή με τους ανθρώπους της Τρίτης Ηλικίας.

- **Σύζυγοι και σύντροφοι**

Μερικές φορές, η κακοποίηση ηλικιωμένων μπορεί να συμβεί μέσα σε συζυγικές ή συντροφικές σχέσεις. Το άγχος, η δυσαρέσκεια, η οικονομική εξάρτηση ή τα προσωπικά προβλήματα μπορεί να οδηγήσουν σε αυτό.

- **Ενήλικα παιδιά και συγγενείς**

Η δυναμική της οικογένειας, το άγχος των άτυπων φροντιστών ή οικονομικά ζητήματα μπορεί να οδηγήσουν σε κακοποίηση από ενήλικα παιδιά ή συγγενείς. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ένα ιστορικό οικογενειακής βίας μπορεί να συμβάλλει στο πρόβλημα, ενώ σε άλλες το προφίλ των δραστών είναι παιδιά ή συγγενείς που είναι χρήστες εξαρτησιογόνων ουσιών.

- **Επαγγελματίες φροντιστές και πάροχοι υγειονομικής περίθαλψης**

Το υπερφορτωμένο ή/και ανεκπαιδευτο προσωπικό σε οίκους ευγηρίας, σε υπηρεσίες κατ' οίκον φροντίδας ή ακόμη και σε νοσηλευτήρια, μπορεί να καταφύγει σε σωματική ή συναισθηματική κακοποίηση, παραμέληση ή οικονομική εκμετάλλευση. Η έλλειψη εποπτείας ή κουλτούρας που δεν θέτει ως προτεραιότητα την ευημερία των ενοίκων ή ασθενών επιτρέπει κακοποιητικές συμπεριφορές.

- **Άτυποι φροντιστές**

Ορισμένες φορές, συγγενείς, φίλοι ή γείτονες που αναλαμβάνουν ρόλους φροντίδας χωρίς επίσημη εκπαίδευση ή υποστήριξη, μπορεί να γίνουν κακοποιητικοί, συχνά λόγω άγχους, εξουθένωσης και εξάντλησης ή έλλειψης κατανόησης των αναγκών των ηλικιωμένων.

- **Οικιακοί/ές βοηθοί**

Σε πολλές περιπτώσεις οι οικιακοί/ές βοηθοί που εργοδοτούνται για να βοηθούν στις εργασίες του σπιτιού, καλούνται να φροντίζουν ηλικιωμένα άτομα χωρίς να έχουν οποιαδήποτε κατάρτιση ως προς τις ιδιαίτερες ανάγκες αυτής της ηλικιακής ομάδας. Αποτέλεσμα είναι η εκούσια ή ακούσια κακοποίηση των φροντιζομένων λόγω ακριβώς αυτής της έλλειψης γνώσεων, επικοινωνίας και κουλτούρας.

- **Απατεώνες διαδικτύου και επιτήδαιοι**

Τα ηλικιωμένα άτομα μπορεί να γίνουν στόχος διαδικτυακών επιτήδειων που εκμεταλλεύονται την έλλειψη εξοικείωσής τους με την τεχνολογία. Επιπλέον, μπορεί να στοχεύουν ηλικιωμένους για οικονομικές απάτες (επενδυτικές απάτες ή κλοπές) εκμεταλλευόμενοι την πιθανή γνωστική τους έκπτωση ή την κοινωνική τους απομόνωση.

- **Νόμιμοι εκπρόσωποι και κηδεμόνες**

Τα άτομα στα οποία έχει ανατεθεί η νομική ευθύνη για οικονομικές ή υγειονομικές αποφάσεις με τη μορφή πληρεξουσίου, ενδέχεται να κάνουν κατάχρηση αυτής της εξουσίας για προσωπικό όφελος ή έλεγχο. Ακόμα και σε περιπτώσεις κηδεμονίας (δικαστικά διορισμένοι κηδεμόνες) που διαχειρίζονται την περιουσία του ηλικιωμένου ατόμου, καταχρώνται αυτό τον διορισμό διότι το ηλικιωμένο άτομο μπορεί να μην αντιλαμβάνεται πλήρως τα δικαιώματά του ή να μην κατανοεί νομικούς όρους που επηρεάζουν άμεσα τη ζωή του.

- **Η κοινωνία στο σύνολό της**

Η κοινωνία στο σύνολο της, με τη δημιουργία στερεοτύπων και διακρίσεων εις βάρος των ηλικιωμένων ατόμων αποκλειστικά και μόνο λόγω της ηλικίας τους, συντείνει στη διατήρηση του προβλήματος και στη διαιώνιση του ηλικιακού ρατσισμού. Η κοινωνία αρκετές φορές, ιδιαίτερα μέσα από τα κοινωνικά δίκτυα, παρουσιάζει τους ηλικιωμένους ως βάρος και ότι η προτεραιότητα θα πρέπει να δίδεται μόνο στους νέους. Τρανό παράδειγμα αποτελεί η συμπεριφορά της κοινωνίας κατά τη διάρκεια της πανδημίας του Κορονοϊού όταν ανακοινώνονταν οι θάνατοι ηλικιωμένων από 75 ετών και άνω. Τα σχόλια ότι είχαν φτάσει σχεδόν στο τέλος της ζωής τους και ότι ήταν αναμενόμενο να αποβιώσουν έτσι και αλλιώς, ξεπέρασαν ηθικά όρια και αρχές. Το γεγονός αυτό καθώς και πολλά άλλα καταδεικνύουν ότι η κοινωνία έχει απωλέσει την ενσυναίσθηση της σε ότι αφορά τους ανθρώπους που μεγαλώνουν. Γι' αυτό οι απόψεις και οι εμπειρίες των ηλικιωμένων πολλές φορές απορρίπτονται ή αγνοούνται, παρά την πολύτιμη σοφία και τις γνώσεις που μπορούν να προσφέρουν και αυτό τους κάνει να αισθάνονται υποτιμημένοι και περιθωριοποιημένοι μέσα στην κοινωνία.

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

Οι πιθανές σωματικές και ψυχοκοινωνικές επιπτώσεις της κακοποίησης και του ηλικιακού ρατσισμού είναι πολλαπλές και ποικίλες. Δυστυχώς, λίγες είναι οι έρευνες που έχουν μελετήσει διεξοδικά τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις της κακοποίησης για ηλικιωμένα θύματα και τις έχουν ξεχωρίσει από αυτές που σχετίζονται με τη φυσιολογική γήρανση. Οι ακόλουθες επιπτώσεις αναφέρονται σε αυτές τις μελέτες:

ΓΝΩΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ	ΣΩΜΑΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ
Γνωστική δυσλειτουργία και αυξημένος κίνδυνος ανάπτυξης διαταραχών μνήμης	Αυξημένος κίνδυνος ανάπτυξης χρόνιων ασθενειών
Κατάθλιψη και άγχος	Επιδείνωση ήδη υπάρχουσών ιατρικών καταστάσεων
Διαταραχή μετατραυματικού στρες Αυτοκτονικός ιδεασμός και απόπειρες αυτοκτονίας	Αυξημένη ευαισθησία σε νέες ασθένειες Ζητήματα σίτισης και ενυδάτωσης
Αυξημένος κίνδυνος ανάπτυξης αγχωτικών αντιδράσεων	Διαταραχές ύπνου
Μαθημένη αβοηθησία <i>(απόκριση παθητικότητας και υποταγής σε καταστάσεις οι οποίες είναι συνήθως δυσάρεστες)</i>	Κατάχρηση ουσιών
Μειωμένη ικανότητα συγκέντρωσης	Ατυχήματα, κοψίματα, μελανιές και σπασμένα οστά
Χαμηλή αυτοεκτίμηση	Προβλήματα οστών ή αρθρώσεων
Κοινωνικός αποκλεισμός	Προβλήματα πέψης
Ενοχές και αυτοκατηγορία	Χρόνιος πόνος και πιασίματα
Αισθήματα απελπισίας και αδυναμίας	Υψηλή αρτηριακή πίεση ή καρδιακά προβλήματα
Φόβος και δυσπιστία	ΑΥΞΗΜΕΝΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΠΡΟΩΡΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ

ΓΙΑΤΙ ΟΙ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΟΙ ΔΕΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΟΥΝ ΤΗΝ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ; ΠΟΙΟΙ ΟΙ ΛΟΓΟΙ;

Η μεγάλη πλειοψηφία των ηλικιωμένων που είναι θύματα κακοποίησης δεν την αναφέρουν και μπορεί να κουβαλούν αυτό το συμβάν μέχρι το τέλος της ζωής τους. Αυτό μπορεί να συμβαίνει για πολλούς λόγους, ορισμένοι από τους οποίους αναφέρονται πιο κάτω:

- Σε αρκετές περιπτώσεις, ο θύτης είναι μέλος της οικογένειας. Η καταγγελία μπορεί να θεωρηθεί προδοσία, διάλυση της οικογένειας ή πρόκληση νομικών επιπτώσεων για ένα αγαπημένο πρόσωπο. Επίσης, το θύμα μπορεί να τρέφει ακόμα αισθήματα γι' αυτό το άτομο.
- Το ηλικιωμένο άτομο μπορεί να εξαρτάται από τον θύτη για τις βασικές του ανάγκες, φροντίδα, συντροφιά ή οικονομική υποστήριξη. Η καταγγελία της κακοποίησης μπορεί να

οδηγήσει στην απώλεια αυτής της βασικής υποστήριξης, κάνοντας το να αισθάνεται παγιδευμένο στην κακοποιητική κατάσταση.

- Το θύμα φοβάται ότι αν καταγγείλει την κακοποίηση ο θύτης θα ανταποδώσει με περαιτέρω βλάβη ή εντονότερη κακοποίηση, δηλαδή θα υποστεί εκδικητική συμπεριφορά.
- Το άτομο που κακοποιείται νοιώθει ότι η συμπεριφορά του προκαλεί αυτές τις πράξεις και αποδέχονται την κακοποίηση γιατί νοιώθουν ότι την αξίζουν.
- Το κοινωνικό στίγμα γύρω από την κακοποίηση μπορεί να κάνει τα θύματα να αισθάνονται ταπεινωμένα και ότι η κοινωνία θα τους κατακρίνει γιατί θα θεωρηθεί ότι ήταν αδύναμοι που το άφησαν να συμβεί ή/και ότι το άξιζαν.
- Κάποια από τα θύματα μπορεί να δυσκολεύονται να επικοινωνήσουν λόγω γλωσσικών εμποδίων, αναπηρίας ή γνωστικής παρακμής, γεγονός που μπορεί να δυσχεράνει την αναφορά της κακοποίησης.
- Το ηλικιωμένο άτομο μπορεί να μην αναγνωρίζει την κατάστασή του ως κακοποιητική ή μπορεί να μην γνωρίζει ότι υπάρχουν πόροι και υπηρεσίες που μπορούν να το βοηθήσουν.
- Καταστάσεις όπως π.χ. η νόσος Αλτσχάιμερ, μπορεί να δυσχεράνουν την κατανόηση ή τη διατύπωση των γεγονότων που τους συμβαίνουν. Τα θύματα μπορεί επίσης εύκολα να υπονομεύονται ή να χειραγωγούνται ώστε να πιστεύουν ότι η κακοποίηση είναι δικό τους λάθος ή ότι απλά δεν συνέβη.
- Ορισμένοι ηλικιωμένοι μπορεί να μην εμπιστεύονται τις αρχές ή άλλους φορείς λόγω εμπειριών του παρελθόντος, με αποτέλεσμα να διστάζουν να ζητήσουν βοήθεια.
- Οι θύτες συχνά απομονώνουν τα θύματά τους, περιορίζοντας τις κοινωνικές τους επαφές. Αυτό μπορεί να αποτρέψει τους ηλικιωμένους από το να έχουν ευκαιρίες να αποκαλύψουν την κακοποίηση ή να αναζητήσουν βοήθεια.
- Υπάρχει ο φόβος ότι η καταγγελία της κακοποίησης θα οδηγήσει στην εισαγωγή τους σε οίκο ευγηρίας ή άλλο ίδρυμα παρά τη θέλησή τους.
- Το ηλικιωμένο άτομο ανησυχεί ότι αν καταγγείλει την κακοποίηση δεν θα γίνει πιστευτό και γενικά είναι δύσπιστο ότι με την καταγγελία θα αλλάξει κάτι.

- Μπορεί να έχουν μεγαλώσει σε μια εποχή ή κουλτούρα όπου ορισμένες συμπεριφορές ήταν φυσιολογικές και δεν θεωρούνταν καταχρηστικές. Για παράδειγμα, αυτό που αναγνωρίζουμε σήμερα ως συναισθηματική ή οικονομική κακοποίηση μπορεί να μην είχε αναγνωριστεί ως τέτοια στο παρελθόν.

ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ

Η πρόληψη και αντιμετώπιση της κακοποίησης ηλικιωμένων απαιτεί μια πολύπλευρη προσέγγιση, η οποία λαμβάνει υπόψη τη δυναμική της οικογένειας, τα επαγγελματικά και ανθρωποκεντρικά πρότυπα φροντίδας, τη νομική προστασία, την υποστήριξη της κοινότητας και τις κοινωνικές στάσεις απέναντι στη γήρανση. Είναι ένα πρόβλημα που απαιτεί επαγρύπνηση, συμπόνια, εκπαίδευση και συστημική αλλαγή για την αποτελεσματική αναχαίτιση και καταπολέμησή του. Η συνένωση δυνάμεων των κοινωνικών και κρατικών φορέων θα συμβάλουν στη δημιουργία ασφαλέστερων περιβάλλοντων για τον ηλικιωμένο πληθυσμό μας.

Ως μια πρώτη προσέγγιση του προβλήματος είναι η καταγραφή αυτών των φαινομένων:

1. Καταγραφή παρατηρήσεων: Διατήρηση λεπτομερών αρχείων για κάθε ανησυχητικό σημάδι ή συμπεριφορά που παρατηρείται.
2. Αναφορά των παρατηρήσεων/ανησυχιών: Επικοινωνία με τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, την Αστυνομία ή το Παρατηρητήριο Τρίτης Ηλικίας Κύπρου για αναφορά της υποψίας κακοποίησης.
3. Αναζήτηση ιατρικής βοήθειας: Εάν υπάρχουν σωματικές κακώσεις, το ηλικιωμένο άτομο πρέπει να ενθαρρυνθεί ώστε να ζητήσει ιατρική φροντίδα από επαγγελματία στον τομέα της υγείας.
4. Υποστηρικτική αντίδραση: Όταν το ηλικιωμένο άτομο εκμυστηρευτεί την κακοποίηση ο ακροατής θα πρέπει να είναι υποστηρικτικός και ταυτόχρονα συνήγορος. Ο ακροατής θα πρέπει να επιδείξει ενσυναίσθηση και κατανόηση ώστε το ηλικιωμένο άτομο να καταλάβει ότι το πιστεύουν και το υποστηρίζουν.

Ενδυνάμωση ηλικιωμένων

Η ενδυνάμωση των ίδιων των ηλικιωμένων είναι απαραίτητη για την πρόληψη της κακοποίησης. Με την παροχή πόρων, όπως κλινικές νομικής βοήθειας ή υπηρεσίες συνηγορίας ειδικά προσαρμοσμένες για την αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων, ενδυναμώνουμε τους ηλικιωμένους να προστατεύουν τα δικαιώματά τους και να αναζητούν βοήθεια όταν χρειάζεται.

Προστασία προσωπικών δεδομένων

Σε μια ολοένα αυξανόμενη ψηφιακή εποχή, η προστασία των προσωπικών δεδομένων των ηλικιωμένων έχει καταστεί ύψιστης σημασίας ζήτημα και ουσιαστικό μέτρο κατά της πιθανής κατάχρησης. Οι ηλικιωμένοι, μια δημογραφική ομάδα που συχνά έχει λιγότερες τεχνολογικές γνώσεις σε σχέση με τις νεότερες γενιές, αποτελούν δυσανάλογα μεγάλο στόχο απάτης στον κυβερνοχώρο. Αυτές οι απάτες συχνά επικεντρώνονται στη μη εξουσιοδοτημένη πρόσβαση σε ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, δημιουργώντας αίσθημα ανασφάλειας, παραβιάζοντας παράλληλα το δικαίωμα του ατόμου στην ιδιωτική ζωή. Η εξασφάλιση ισχυρών μέτρων κυβερνοασφάλειας, όπως κρυπτογραφημένα δίκτυα, ασφαλής αποθήκευση δεδομένων και ολοκληρωμένη εκπαίδευση των χρηστών σε θέματα ασφάλειας δεδομένων, μπορεί να μειώσει σημαντικά αυτή την ευπάθεια.

Επιπλέον, η προώθηση του ψηφιακού αλφαριθμητισμού μεταξύ των ηλικιωμένων είναι ζωτικής σημασίας, εξοπλίζοντάς τους με τη γνώση και την αυτοπεποίθηση να προστατεύουν τις προσωπικές τους πληροφορίες στο διαδίκτυο. Ως βασικό εργαλείο πρόληψης κατά της κατάχρησης, η προστασία των δεδομένων των ηλικιωμένων θα πρέπει να αποτελεί κεντρικό στοιχείο κάθε ολοκληρωμένης πολιτικής που αποσκοπεί στη διαφύλαξη της αξιοπρέπειας, της ασφάλειας και της ευημερίας τους. Μια άλλη σημαντική παράμετρος είναι η έκθεση των προσωπικών δεδομένων των ηλικιωμένων όπως π.χ. η κατάσταση της υγείας τους, τα οικονομικά τους δεδομένα, η προσωπική τους ζωή κλπ, από αυτούς που εμπλέκονται στη διαδικασία της φροντίδας. Αυτό μπορεί να αντιμετωπισθεί και να ρυθμιστεί με ειδικές ρήτρες εμπιστευτικότητας.

Δικαίωμα στην αυτοσυνηγορία

Η αυτοσυνηγορία διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των ηλικιωμένων, επιτρέποντάς τους να εκφράζουν τις ανάγκες, τα δικαιώματα και τις ανησυχίες τους. Η αυτοσυνηγορία ενδυναμώνει τους ηλικιωμένους να εκφράζουν τις επιλογές, τις επιθυμίες και τα όριά τους, εξασφαλίζοντας την ενεργό συμμετοχή τους στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων που επηρεάζουν τη ζωή τους. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει τη διαχείριση της προσωπικής υγειονομικής περιθαλψης, τη λήψη τεκμηριωμένων αποφάσεων σχετικά με οικονομικά θέματα ή τον επηρεασμό πολιτικών σε κοινοτικό ή ακόμη και εθνικό επίπεδο. Ως παράδειγμα μπορούμε να αναφέρουμε το δικαίωμα του ηλικιωμένου ατόμου να μπορεί να αποφασίσει για την παραμονή του στο σπίτι ή μεταφορά του σε οίκο ευγηρίας είτε τη μεταφορά του σε άλλο οίκο ευγηρίας, αν δεν είναι ευχαριστημένο από τις προσφερόμενες υπηρεσίες, νοουμένου ότι διατηρεί την πνευματική και νοητική λειτουργία που να του το επιτρέπει.

Μια κουλτούρα που υποστηρίζει και προωθεί την αυτοσυνηγορία των ηλικιωμένων, προάγει το αίσθημα αξιοπρέπειας, αυτονομίας και συνεχούς συμμετοχής στην κοινωνία. Αυτή η ενδυνάμωση είναι ζωτικής σημασίας για την καταπολέμηση του ηλικιακού ρατσισμού και τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος χωρίς αποκλεισμούς και σεβασμό για όλους καθώς γερνούν.

Νομοθεσία και πολιτικές

Υποστήριξη της εφαρμογής ή της ενίσχυσης των νομικών μέτρων που προστατεύουν ειδικά τους ηλικιωμένους από την κακοποίηση, την παραμέληση, τις διακρίσεις και την οικονομική εκμετάλλευση. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει την επικαιροποίηση των υφιστάμενων νόμων ή κανονισμών, ώστε να διασφαλιστεί η αντιμετώπιση όλων των μορφών κακοποίησης ηλικιωμένων. Τα μέτρα αυτά θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν αυξημένες ποινές για όσους εκμεταλλεύονται τους ηλικιωμένους, την παροχή προστατευτικών υπηρεσιών για όσους κινδυνεύουν και κανονισμούς για την πρόληψη των διακρίσεων λόγω ηλικίας σε διάφορους τομείς.

Ομάδα για τη δικαιοσύνη των ηλικιωμένων

Δημιουργία ειδικής ομάδας εργασίας που θα εστιάζει αποκλειστικά σε θέματα δικαιοσύνης για τους ηλικιωμένους, συμπεριλαμβανομένης της κακοποίησης, της παραμέλησης και της εκμετάλλευσης τους. Η ειδική ομάδα θα μπορούσε να περιλαμβάνει εκπροσώπους από το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως (Αστυνομία και Νομική Υπηρεσία), το Υφυπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας (Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας) και το Υπουργείο Υγείας.

Ανακοινώσεις ποσών από οικονομική εκμετάλλευση ή κλοπή

Η ανακοίνωση των ποσών που έχουν κλαπεί από ηλικιωμένους μπορεί να έχει ακούσιες συνέπειες, θέτοντάς τους σε ακόμη μεγαλύτερο κίνδυνο. Η δημοσιοποίηση τέτοιων πληροφοριών μπορεί να προσελκύσει περισσότερους επιτήδειους, οι οποίοι θεωρούν τα θύματα ως εύκολους στόχους για περαιτέρω κλοπές ή άλλες καταχρηστικές συμπεριφορές. Η διαφάνεια είναι απαραίτητη για την αντιμετώπιση της εγκληματικής δραστηριότητας, αλλά πρέπει να ληφθεί μέριμνα ώστε οι ίδιες οι πληροφορίες που προορίζονται για την ευαισθητοποίηση να μην γίνουν εργαλείο που να επιτρέπει την περαιτέρω θυματοποίηση. Οι ανακοινώσεις από την Αστυνομία θα πρέπει να σταματήσουν να αναφέρονται στα ποσά αυτά.

Εκπαίδευση και κατάρτιση

Αύξηση της ευαισθητοποίησης και της κατανόησης της κακοποίησης και της εκμετάλλευσης των ηλικιωμένων μέσω ειδικών σεμιναρίων και προγραμμάτων κατάρτισης. Αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνει την εκπαίδευση των επαγγελματιών στον ιατρικό, νομικό, οικονομικό και κοινωνικό τομέα, ώστε να αναγνωρίζουν τα σημάδια της κακοποίησης και να ανταποκρίνονται κατάλληλα. Η εκπαίδευση θα πρέπει να καλύπτει την αναγνώριση των σημείων κακοποίησης ηλικιωμένων και τον τρόπο κατάλληλης αντίδρασης.

Συστηματικός έλεγχος οίκων ευγηρίας και άλλων ιδρυμάτων

Η κακοποίηση ηλικιωμένων σε οίκους ευγηρίας και ιδρύματα είναι ένα πολύπλοκο ζήτημα που απαιτεί συντονισμένες προσπάθειες από όλους τους ενδιαφερόμενους: οικογένειες, ιδρύματα,

κοινότητες και φορείς χάραξης πολιτικής. Οι συντονισμένες προσπάθειες απαιτούν τη συνεργασία των Υπουργείων Υγείας, Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Υφυπουργείου Κοινωνικής Πρόνοιας ώστε οι έλεγχοι που γίνονται να είναι ποιοτικοί και με βάση συγκεκριμένα κριτήρια όπως π.χ. τη ψυχοσυναισθηματική και σωματική υγεία των ενοίκων, τα προγράμματα ψυχαγωγίας και ενδυνάμωσης, της ποιότητας και ποσότητας φαγητού, το καταρτισμένο προσωπικό στο ανθρωποκεντρικό μοντέλο φροντίδας, την κατάσταση των κτηριακών εγκαταστάσεων κ.α.

Εκστρατείες ευαισθητοποίησης του κοινού

Σχεδιασμός εκστρατειών για την ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με την κακοποίηση ηλικιωμένων και τα σημάδια της, καθώς και τις διαθέσιμες πηγές βοήθειας. Αυτό μπορεί να ενθαρρύνει τα μέλη της κοινότητας να αναφέρουν ύποπτες περιπτώσεις κακοποίησης ηλικιωμένων.

Υπηρεσίες υποστήριξης

Αύξηση της χρηματοδότησης και της υποστήριξης των υπηρεσιών για τους ηλικιωμένους, όπως η παροχή συμβουλών, καταφυγίων, νομικής βοήθειας και υγειονομικής περίθαλψης. Επιπλέον, δημιουργία ενός νέου δικτύου υπηρεσιών υποστήριξης για όσους έχουν υποστεί κακοποίηση ή εκμετάλλευση, συμπεριλαμβανομένων των γραμμών βοήθειας και των ομάδων υποστήριξης θυμάτων. Επίσης, ενίσχυση των υφιστάμενων υπηρεσιών υποστήριξης που να ανταποκρίνονται στις ιδιαίτερες ανάγκες των ηλικιωμένων, όπως υπηρεσίες ψυχικής υγείας, στεγαστική και νομική συνδρομή και παροχή επαρκούς χρηματοδότησης για τη διατήρηση και την επέκταση αυτών των υπηρεσιών.

Προγράμματα οικονομικού αλφαριθμητισμού

Εφαρμογή προγραμμάτων που αποσκοπούν στην αύξηση του οικονομικού αλφαριθμητισμού των ηλικιωμένων, βοηθώντας τους να κατανοήσουν και να διαχειριστούν καλύτερα τους οικονομικούς τους πόρους. Αυτό θα τους καταστήσει λιγότερο επιρρεπείς σε διαδικτυακές απάτες και κλοπές.

Μέτρα οικονομικής προστασίας

Συνεργασία με τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα για την καθιέρωση μέτρων ασφαλείας που να προστατεύουν τα ηλικιωμένα άτομα από απάτες και οικονομική εκμετάλλευση. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει την υποχρεωτική αναφορά ύποπτων συναλλαγών, τη δημιουργία συστημάτων για την επαλήθευση σημαντικών οικονομικών αποφάσεων και την παροχή εκπαίδευσης στο προσωπικό για την αναγνώριση σημείων οικονομικής εκμετάλλευσης.

Βελτίωση του ελέγχου και της αναφοράς

Εφαρμογή της υποχρεωτικής αναφοράς της κακοποίησης και εκμετάλλευσης ηλικιωμένων για ορισμένους επαγγελματίες, όπως οι εργαζόμενοι στον τομέα της υγειονομικής και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, φροντιστές και εργαζόμενοι σε λογιστικά/ελεγκτικά επαγγέλματα. Καθιέρωση εύχρηστων και εμπιστευτικών συστημάτων αναφοράς για οποιοδήποτε υποψιάζεται κακοποίηση ή κακομεταχείριση ηλικιωμένων.

Κοινοτικές συνεργασίες

Προώθηση συνεργασιών με κοινοτικές οργανώσεις, φορείς του ιδιωτικού τομέα και των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης για την επέκταση της εμβέλειας και της αποτελεσματικότητας των προσπαθειών πρόληψης, για τη στήριξη των ηλικιωμένων στην κοινότητα και τη δημιουργία δικτύων προστασίας και βοήθειας.

Υποστηρικτικά περιβάλλοντα και φιλικές ηλικιακά πόλεις

Η δημιουργία υποστηρικτικών περιβάλλοντων είναι ένα άλλο βασικό βήμα πρόληψης. Αυτό περιλαμβάνει την προώθηση κοινοτήτων φιλικών προς τους ηλικιωμένους, όπου οι ηλικιωμένοι θα αισθάνονται ότι τους εκτιμούν, τους σέβονται και τους συμπεριλαμβάνουν στις δράσεις και πολιτικές. Επίσης, σημαίνει την προώθηση των κοινωνικών δεσμών για τους ηλικιωμένους μέσω κοινοτικών προγραμμάτων και πρωτοβουλιών που καταπολεμούν την απομόνωση και τη μοναξιά.

Έρευνα και συλλογή δεδομένων

Βελτίωση της συλλογής δεδομένων και της έρευνας σχετικά με την κακοποίηση ηλικιωμένων για την κατανόηση της πλήρους έκτασης του προβλήματος, τον εντοπισμό των παραγόντων κινδύνου, την ανάπτυξη αποτελεσματικών στρατηγικών πρόληψης και την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων. Μια εύρωστη συλλογή δεδομένων μπορεί να δείξει την κατεύθυνση για την ανάπτυξη πολιτικής και προγραμμάτων.

Ασφαλής και προσιτή στέγαση

Υποστήριξη πολιτικών και πρωτοβουλιών που εξασφαλίζουν ασφαλή και οικονομικά προσιτή στέγαση για τους ηλικιωμένους. Καθιέρωση προτύπων ποιότητας για το περιβάλλον διαβίωσης ηλικιωμένων, όπως οι οίκοι ευγηρίας και επιβολή αυστηρών κυρώσεων για τα ιδρύματα που παραβιάζουν τα πρότυπα αυτά. Οι μη ασφαλείς ή επισφαλείς συνθήκες διαβίωσης μπορούν να καταστήσουν τους ηλικιωμένους πιο ευάλωτους στην κακοποίηση και την εκμετάλλευση.

Τακτικός έλεγχος και επισκέψεις

Ενθάρρυνση του τακτικού ελέγχου και των επισκέψεων από φίλους, μέλη της οικογένειας και εθελοντές. Η κοινωνική απομόνωση μπορεί να καταστήσει τους ηλικιωμένους πιο ευάλωτους στην κακοποίηση και την εκμετάλλευση.

Τεχνολογικές λύσεις

Χρήση της τεχνολογίας για την υποστήριξη και την προστασία των ηλικιωμένων. Αυτό θα μπορούσε να περιλαμβάνει προσωπικά συστήματα αντιμετώπισης έκτακτης ανάγκης όπως π.χ. το «Κόκκινο Κουμπί», παρακολούθηση ηλεκτρονικών τραπεζικών συναλλαγών και υπηρεσίες τηλεϊατρικής.

Διαγενεακά προγράμματα

Δημιουργία και ενθάρρυνση προγραμμάτων που προωθούν τις σχέσεις μεταξύ των νεότερων και των μεγαλύτερων γενεών. Αυτό μπορεί να συμβάλει στη μείωση του ηλικιακού ρατσισμού και στη δημιουργία μιας κοινωνίας όπου οι ηλικιωμένοι εκτιμώνται και γίνονται σεβαστοί.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η προστασία των ηλικιωμένων από την κακοποίηση, παραμέληση, οικονομική εκμετάλλευση και τον ηλικιακό ρατσισμό είναι ύψιστης σημασίας και η πρόληψη και αναγνώριση του προβλήματος έχει καθοριστικό ρόλο στην αντιμετώπιση του φαινομένου. Για την αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων, η κοινωνία πρέπει να εργαστεί συλλογικά για την ευαισθητοποίηση σχετικά με την κακοποίηση των ηλικιωμένων, την προώθηση της κατανόησης και της ενσυναίσθησης μεταξύ των γενεών, την ενίσχυση των δικτύων υποστήριξης των ηλικιωμένων και την επιβολή νόμων και κανονισμών που προστατεύουν τα δικαιώματα και την ευημερία τους.

Η δημιουργία υποστηρικτικών κοινωνιών που προάγουν τον σεβασμό προς τους ηλικιωμένους συμβάλλει στην καταπολέμηση του ηλικιακού ρατσισμού και μειώνει τον κίνδυνο κακομεταχείρισης. Η κοινωνία πρέπει να εκτιμά και να σέβεται τη σοφία που συνοδεύει τη γήρανση και να αναγνωρίζει την προσφορά των ηλικιωμένων, αντί να περιθωριοποιεί ή να παραμελεί τον ηλικιωμένο πληθυσμό μας.

Εν κατακλείδι, πρέπει να δώσουμε προτεραιότητα στην προστασία του ηλικιωμένου πληθυσμού μας από όλες τις μορφές κακοποίησης, ευαισθητοποιώντας τα άτομα, τις οικογένειες, την πολιτεία και την κοινωνία στο σύνολο της σχετικά με αυτά τα ζητήματα. Μια ενωμένη προσπάθεια στην οποία συμμετέχουν κυβερνητικές υπηρεσίες, πάροχοι κοινωνικών υπηρεσιών και ο καθένας από εμάς θα συμβάλει σε μεγάλο βαθμό στην εξασφάλιση ενός ασφαλούς περιβάλλοντος για τους ηλικιωμένους πολίτες της Κύπρου.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΤΡΙΤΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ΚΥΠΡΟΥ

Το Παρατηρητήριο Τρίτης Ηλικίας Κύπρου είναι ένα κοινωφελές, μη κερδοσκοπικό, μη κυβερνητικό Ίδρυμα που ιδρύθηκε το 2015 για την προώθηση και διαφύλαξη των δικαιωμάτων των ανθρώπων που μεγαλώνουν και το αναφαίρετο τους δικαίωμα στην ενεργό, υγιή και αξιοπρεπή γήρανση. Πρωταρχικός μας στόχος είναι με πολιτικές και καλές πρακτικές να αναχαιτίσουμε και να αντιμετωπίσουμε τα προβλήματα που βιώνουν σήμερα οι ηλικιωμένοι μας, ώστε να μπορούν να συνεισφέρουν στην κοινωνία και στην οικονομία της Κύπρου.

Το Παρατηρητήριο είναι εταίρος του Κράτος στη χάραξη και παραγωγή πολιτικής και καλών πρακτικών για την Τρίτη Ηλικία, θεσμοθετημένος οργανισμός μέσω του Φορέα Τρίτης Ηλικίας (απόφαση Υπουργικού Συμβουλίου 2018) και μέλος της Συμβουλευτικής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων υπό την Επίτροπο Διοικήσεως και Προστασίας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (απόφαση Υπουργικού Συμβουλίου 2022).

Για το Παρατηρητήριο Τρίτης Ηλικίας Κύπρου

Δήμος Αντωνίου
Πρόεδρος

ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΤΡΙΤΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ΚΥΠΡΟΥ (Λεμεσός)

Κοινωφελής, Μη-Κερδοσκοπικός, Μη-Κυβερνητικός Οργανισμός #377

Μητρώο Διαφάνειας Ευρωπαϊκής Ένωσης: 876784850940-20

Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη 15, 3085 Λεμεσός, Κύπρος

Τ. +357 2531 0617, +357 9955 0895, +357 9920 2697

info@ctaobservatory.org, www.ctaobservatory.org

Υπό την Υψηλή Προστασία
της Πρώτης Κυρίας

